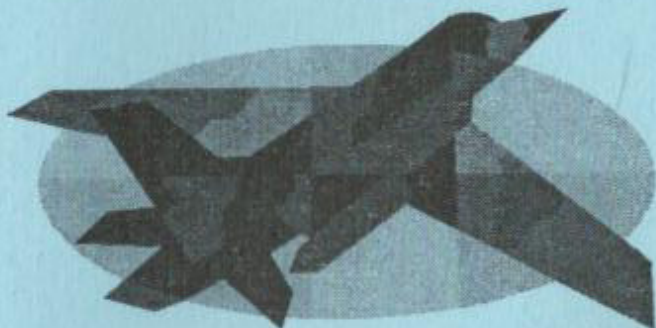


МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет

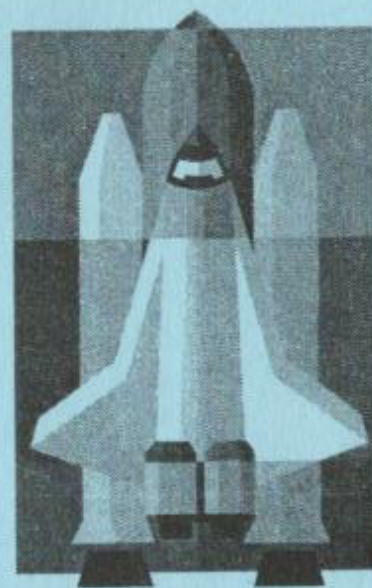


МАТЕРІАЛИ

III Всеукраїнської науково-практичної конференції

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ
В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ**

19-20 лютого 2008 р.



Київ 2008

УДК: 009 (082)

Актуальні проблеми психології діяльності в особливих умовах: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції 19-20 лютого 2008 р. / за заг. ред. О.В.Петренка, О.М.Ічанської. – К.: НАУ, 2008. – 144 с.

Містить матеріали доповідей щорічної науково-практичної конференції з проблем психології діяльності в особливих умовах.

Організаційний комітет

Голова оргкомітету:

В.П. Харченко, д-р тех.н., проф., проректор з наукової роботи
Національного авіаційного університету

Заступник голови оргкомітету:

О.В. Петренко, к.психол.н., доц., завідувач кафедри
авіаційної психології, заступник директора з наукової роботи
Гуманітарного інституту НАУ

Члени оргкомітету:

проф. Л.Ф. Бурлачук
доц. Т.В. Вашека
доц. О.М. Долгова
ст. викл. В.В.Злагодух
доц. О.М. Ічанська
проф. Г.В.Ложкін

проф. О.Р. Малхазов
доц. О.М. Назарук
доц. Л.В. Помиткіна
доц. О.В. Сечейко
проф. В.О. Татенко
доц. С.М. Хоружий

Секретаріат конференції

В.В.Злагодух (голова секретаріату)
Е.І.Кологривова
О.В.Івачевська

Рекомендовано до друку вченою радою Гуманітарного інституту НАУ (Протокол №4 від 14 лютого 2008 р.)

© Національний авіаційний
університет, 2008

Світлана Луппо

м. Київ

Професійний досвід та прогностичні можливості фахівця

Серед широкого кола проблемних питань, що центруються навколо проблеми «людського» фактору, багато таких, що, на наш погляд, потребують пильної уваги і, навіть, перегляду. Ціла низка таких питань розташовується у площині прогностичних можливостей фахівців, діяльність яких вже набула рис професійної майстерності.

Здавалося б, що немає підстав сумніватися в здатності спеціалістів з значним досвідом роботи в особливих умовах до прогнозування розвитку робочих ситуацій (зокрема, нестандартних), прийняття рішень, адекватних здійсненому прогнозу, та їх реалізації з врахуванням усіх можливих ризиків. Але, як свідчить статистика, велика кількість авіаційних катастроф та аварійних ситуацій відбулися саме з причини помилок у прогнозуванні, нехтування наявними факторами ризику та ігнорування можливих негативних ісходів ситуації.

Трагічно відомою є катастрофа літака Airbus A-310 авіакомпанії RAL (Російські авіалінії) 1994 року (загинуло 80 чол). Командир літака, що виконував рейс Москва – Гонконг, нехтуючи правилами, дозволив спочатку власній доньці, а потім – сину сестри у командирське крісло і «покрутити» деякі «ручки» - зрозуміло, під власним наглядом, але без прогнозування можливих ризиків. В результаті такого батьківського «тренажу» хлопчиком випадково було відключено автопілотування, що призвело до втрати контролю над ситуацією.

Саме з таких причин відбулася трагічно відома катастрофа ТУ-154М біля Донецьку влітку 2006 року: екіпажем, що прямував з Анапи до Санкт-Петербургу, було проігноровано дані метеослужби і здійснена низка вкрай ризикових дій, наслідком яких стала загибель літака зі 160 пасажирами. Замість того, щоб обійти міцний грозовий фронт, екіпаж вирішив «забратися» вище за нього, у результаті на висоті біля 12 тисяч метрів швидкість літака, що був значно завантажений, різко впала, він увійшов у «штопор»

і розбився. Непрофесійні дії командира літака – обізнаного пілота з двадцятирічним стажем, що й привели до відомого фіналу, можна пояснити тільки «випаданням» з його прогностичної картини можливого трагічного ісходу прийнятого ним рішення. До речі, прогностичні здібності третього пілота цього повітряного судна – професіонала, майстера авіаційного спорту – теж дали «осічку».

У свій час Т. А. Немчин, розмірковуючи над проблемою стресової активності, зокрема, прийняття рішень у складних умовах, зазначив, що вона обумовлюється здатністю людини «відбивати зовнішній світ і свої переживання у найтонших нюансах і привносити в це відбиття багатий досвід минулого, власні сумніви, коливання, моральні та естетичні погляди й багато інших, лише людині властивих, критеріїв оцінки ситуації». І, дійсно, доведено, що значну роль у специфічному наповненні патернів професійної поведінки людини відіграє минулий досвід подолання нею нестандартних робочих ситуацій. Якщо цей досвід характеризується благополучними результатами, це сприяє формуванню в неї позиції раціонально-оптимістичної оцінки таких ситуацій і зміцненню її адаптивних ресурсів.

Але, можливо, за умов отримання позитивного результату шляхом постійного нехтування факторами ризику виникає звикання саме до таких способів їх подолання? На наш погляд, такий «позитивний» досвід сприяє порушенню процесів аферентного синтезу, а з часом призводить до безпідставної бравади, ризикованості, тобто, до непрофесійності, нездатності до адекватного прогнозування і прийняття дійсно конструктивних професійних рішень.

Безумовно, зазначена проблема потребує ретельного та багатомірного аналізу.